

NÆRDØDSOPLEVELSE

'Ind i mellem tænker jeg også døden som en udvej'

Døden kan være en trøstende udvej, hvis livet bliver for lidelsesfuldt, mener filosof Anders Fogh Jensen. Ligesom fangerne i fængslerne bliver vanvittige uden flugtmuligheder, kan døden som nødudgang dæmpe et vanvid

Af Christian Bennike

– *Hvad tror du, der sker, når vi dør?*

»Jeg tror, at vi bliver ét med det, vi kom fra. Der var fragmenter i kosmos, som satte sig sammen til en krop og en bevidsthed, der blev et liv for en tid, og nu tager kosmos så en ny form. Set fra min synsvinkel tror jeg, at verden lukker helt ned. Set fra kosmos' synsvinkel er der en ny konstellation.«

– *Hvordan vil du kendetegne danskernes forhold til døden?*

»Vi er orienteringsløse, fordi vi mangler riter. Vi har begravelsesritter, men vi mangler i den grad riter til overgangsfaserne i livet. Ligesom vi mangler overgangsritter fra barn til voksen, så mangler vi riter for overgange til alderdom og afmagt, og derfor er vi så rådvilde omkring døden. Vi har som kultur aflivet myterne med videnskaben, og nu betaler vi prisen med rådvildhed og ensomhed. Riter er handlede myter, og de skulle hjælpe os, men det kan de ikke længere, fordi aldring og død konciperes som faldende sundhed, svækkelse og økonomi.«

– *Hvad betyder døden for dit liv?*

»Omkring min egen død føler jeg mig alene med den. Jeg skal jo dø min egen død, mens de andre skal leve videre; jeg skal alene noget, jeg ikke ved, hvad er, men som jeg tror er en opløsning til en anden konfiguration af kosmos uden mig. Ind imellem tænker jeg også døden som en udvej. Hvis tilværelsen bliver helt forfærdelig og lidelsesfuld, så er der en trøst i at vide, at det liv kan stoppes. Det er ligesom, at fangerne i fængslerne bliver vanvittige, hvis ikke de har flugtmuligheder; sådan kan døden som nødudgang også dæmpe et vanvid.«

– *Hvilket kulturprodukt har haft størst betydning for dit syn på døden?*

»Begravelser. Et af de få ritualer, der er tilbage. Jeg synes, de er så smukke, og jeg bliver sat i en særlig stemning af melankoli og alvor, som jeg synes, er døden værdig. Pludselig samles familien, som ellers aldrig taler om vigtige ting, i en begivenhed, hvor alvoren og

eksistensens vilkår er umulige at løbe fra, og som binder os sammen i en fælles død.«

– *Hvad er din vigtigste oplevelse med døden?*

»At min farfar er død. Han lærte mig at grine, og han var god ved mig. Han døde, da jeg var syv år, men først mange år efter opdagede jeg, hvad det betød. Jeg tror, at han kunne have lært mig at grine mere og være bedre ven med naturen, end jeg er. For nyligt stod jeg ved hans gravsten for første gang i tyve år, og jeg kunne mærke en stemning i mig, som var hans, at jeg har svigtet noget i mig selv. Måske ville det være lettere at drage omsorg for det, hvis han stadig var til.«

– *Er du bange for at dø?*

»Jeg hjemses af en angst om natten, som måske er en dødsangst. I mit bevidste liv om dagen går jeg ikke rundt og er bange ved det faktum, at døden findes og skal overgå mig. Hvis jeg er bange, er det mere dødsprocessen, f.eks. at jeg skal blive mast i trafikken eller opløst af en sygdom, eller at dødsprocessen skal blive lang og lidelsesfuld. Bevidst er jeg bange for døden som hændelse, men ikke som eksistentielt *factum brutum*.«

– *Hvordan vil du helst dø?*

»På et øjeblik, i et øjeblik hvor jeg føler lykke. Det kunne være under et samleje med min elskede, idet jeg tror, hun nok skal komme sig over episoden.«

coben@information.dk

SERIE

Nærdødsoplevelse

»Vi er ikke gode til at tale om døden i Danmark. Vi lever på den mest sekulære og rationalistiske plet i menneskehedens historie og efterlader næsten ingen plads til tro og spiritualitet. Men hen over sommeren gør Information døden levende – vi taler med seks personer om deres tro og deres forhold til døden.«

Chris Froome
rkeste rytter i
dog kun et lille
nar det med at
ren skrider frem.
tana i grønt/
jere år effektivt
an var flere
er han ikke i
r en sjældent
Alperne.
na/Polfoto

ioner på de afslut-

det til mit person-
at fokusere på lø-
g være bedre, end
et (i den sidste fase
« sagde han til Cy-
før årets Tour de
»Der bliver helt sik-
øb helt frem til 20.
tape 17., 18., 19. og
tremt hårde dage
på klassementet.«
n Froome her hen-
erne to gange slide
toppen af et bjerg
en kort men kræf-
eltstart til Megève,
lighederne af med
den modbydeligt
Plane – der er uden
g en efterfølgende
til målet i den lille
rzine på grænsen

papiret fantastisk
øbet (før parade-
nem Paris). Og den
mentsfavoritterne
r at angribe og slå
den.

glæde os, når der
Og at vi har et Tour
å dette tidspunkt i
elt åbent, er virkelig
ede. Vi er på vej ind
række bjergetaper,
til det formål, som
ar tiltænkt, nemlig
nde. Og der er i de
ge lagt op til en fa-
el mellem verdens
ndyrkede klatrer i
uintana og verdens
e rytter i skikkelse

må man rose briten
nskikkelsen og det
vøj på cyklen for at
re tiders konserva-
n og demonstreret
hed og vildskab i
øb.

sine tidligere sejre
defensivt og inde-
d så stort fokus på
hans frempind – at
t de galliske cykel-
å de har kastet urin
mand.

me imidlertid teg-
angreb på de mest
f. Nu venter vi på at
uintana også viser
sider af sin person-
013 og 2015 ventede
å at angribe en ud-
le sidste bjerge. De
ge vil vise, om han
n og sætter kniven

fgørelsen i alperne!

kultur@information.dk